

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi Teataja

Nr. 1.

16. jaanuaril 1933.

Nr. 1.

Juurdluste toimetamise juhendite täiendus.

Hariduse- ja sotsiaalmin. 1933 a. 14. jaanuari ringkiri nr. 1389 õppejõudude palgamaksmise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalmin. 1933 a. 5. jaanuari ringkiri nr. 32467 koolitalu ülesannete ja korraldamise ning rendinormide asjas.

Hariduse- ja sotsiaalmin. koolivalitsuse 1933 a. 12. jaanuari ringkiri nr. 32499 avalikkude algkoolide võrgu asjas.

Hariduse- ja sotsiaalmin. koolivalitsuse 1933 a. 12. jaanuari ringkiri nr. 32373 kodutöötuse oskuse arendamise asjas.

Tallinna pedagoogiumi raamatukogust õppejõududele raamatute väljaandmise kord.

Hariduse- ja sotsiaalmin. juhtnõõrid odavahinnalise rukki müügi kohta puudustkannatajate abistamiseks.

Kinnitusnõukogu 1932 a. 3. detsembri üldkoosoleku otsused.

AMETLIK OSA.

Juurdluste toimetamise juhendite täiendus.

Alus: Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse §§ 20—25 (RT 28—1929) ning Õppe- ja kasvatusetöö ülevälve seaduse § 23 (RT 59—1931).

Juurdluste toimetamise juhendid (HSMT 5 — 1932) täiendatakse §§ 10¹, 35¹, 35² ja 36¹ järgmises redaktsioonis:

§ 10¹. Juurdluse toimetamise aeg ja koht tehakse kaebalusele teatavaks juurdluse toimetaja poolt enne juurdluse toimetamisele asumist.

Kaebalune on õigustatud viibima Juurdluste toimetamise juhendite § 9 p. 1 tähendatud juurdluse toimingute juures ja esitama omalt poolt seletusi ning tõendusid.

Juurdluste toimetamise juhendite § 9 pp 4—6 tähendatud isikute ülekuulamisel võib kaebalune viibida ülekuulatava soovil või nõusolekul. Nende isikute ülekuulamisel on juurdluse toimetajal

põhjendatud asjaoludel õigus teha kaebealusele ja vastavale ülekuulatavale ettepanek anda seletusi üksiteise juuresolekul, kusjuures seletuste andmisel selles korras tehakse juurdluse protokollis vastav tähendus.

§ 35¹. Seletuste andmiseks antakse kaebealusele aega mitte alla 10 päeva, arvates temale stüüdistuste saatmise päevast.

§ 35². Enne karistuse määramist kaebealusele küsitakse tema tegevuse ja käitumise suhtes seisukoht või arvamus sellelt kutseorganisatsioonilt, kelle liikmeks on kaebealune, kusjuures kutseorganisatsioonile ei tehta teatavaks kaebealusele esitatud süüdistused, vaid see organisatsioon avaldab oma seisukoha või arvamuse kaebealuse kui oma liikme suhtes kutseorganisatsioonil olevatel andmetel, peamiselt kutseetika seisukohalt.

Selle seisukoha või arvamuse avaldamiseks antakse kutseorganisatsioonile aega 10 päeva, arvates temale selles asjas vastava ettepaneku saatmise päevast.

§ 36¹. Juurdluse andmed ja juurdluse akt on täiesti salajane. Ametisolevad isikud ning asjaosalised, kes on saanud sellest aktist andmeid § 36 alusel, võivad kasutada selles aktis olevaid andmeid ainult niivõrt, kui see kasutamine on otseselt tarvilik asja ametlikul arutamisel ja otsustamisel või esitamisel kohtuvõimudele.

Tallinnas, 3. jaanuaril 1933 a. Nr. 1164.

Hariduse- ja sotsiaalminister H. Kukke.

Peasekretär A. Kurvits.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1933 a. 14. jaanuari ringkiri nr. 1389 maa- ja linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele ning avalikkude õppeasutiste ja õigustega erakoolide ülalpidajatele õppejõudude palgamaksmise asjas.

Õppejõudude palgalehtede kontrollimisel ministeeriumis kui ka Riigikontrollis on selgunud korduvaid kõrvalekaldumisi Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1931 a. 30. mai ringkirja nr. 1389 maksmapandud korrast õppejõudude tasude maksmise alal, mis on põhjustanud ilmaaegset kirjavahetust vastavate koolivalitsustega ja Riigikontrolliga. Et edaspidi ära hoida tarbetut kirjavahetust sellel alal, palub Hariduse- ja sotsiaalministeerium koolivalitsustelt ja õppeasutiste ülalpidajatelt järgmist:

1. Kui krediidi nõudmise korras on koolide ülalpidajale saadetud krediiti rohkem, kui seda tegelikult vaja oli tasude väljamaksmiseks, siis tuleb sel teel tekkinud krediidi ülejäägi tagasimaksmise kohta Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi arvele lisada tõendid otseselt nende palgalehtede juure, millised olid aluseks koolivalitsustele antud kuu palgakrediidi nõudmiste koostamisel.

2. Kui selgub, et mõnele õppejõule on makstud tasu rohkem, kui ta selleks õigustatud oli, ja kui see makstakse tagasi pärast kviteeritud palgalehtede ministeeriumi saatmist, siis tuleb tõendused rohkemsaadud tasude tagasimaksmise kohta saata otseselt ministeeriumile eraldi kaaskirjaga. Kaaskirjas tuleb näidata tagasimakstud summa ning kelle poolt, mis aja eest ja mis põhjusel tagasi makstud.

3. Kui mõnele õppejõule on riigi poolt maksetav tasu välja makstud esialgu kooliülalpidaja summadest ning selleks hiljem järgmistel kuudel krediit nõutakse ministeeriumilt, siis tuleb lisada niisugustel juhtudel palgasaajate allkirjad selle kuu palgalehete juure, millal selleks otstarbeks riigilt raha nõutud kui ka saadud, aga mitte selle kuu palgalehete juure, millal õppejõud tegelikult tasu said kooliülalpidaja summast.

4. Ministeeriumile esitatud palgalehtedes on ette tulnud, et neis tehtud parandused summades ei ole õigeks tunnistatud või on seda tehtud puudulikult. Kuna palgaleht esineb kuludokumendina, siis tulevad igasugused parandused palgalehes õigeks tunnistada; vastasel korral ei saa ministeerium üldse arvestada parandatud palgalehega.

Üldiselt palub ministeerium silmas pidada koolivalitsusi palgalehete kontrollimisel, et kooli ülalpidajate poolt esitarud palgalehed tõestaksid täielikult krediidi summad, millised ministeerium on saanud koolivalitsuste nõudmisel igakuuliselt kooliülalpidajate käsutusse õppejõududele tasude maksmiseks. Kui aga palgalehete järgi välja makstud summa ei vasta saadetud krediitide summadele, siis palub ministeerium koolivalitsusi asuda viivitamatult kõikide lahkuminekute selgitamisele ja lahendada need võimalikult lühema aja kestusel.

Majandusejuhataja P. Viilup.

Pearaamatupidaja August Tüürner.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1933 a. 5. jaanuari ringkiri nr. 32467 maakoolivalitsustele, vallaomavalitsustele ning maa-alkkoolide hoolekogudele ja õppejõududele koolitalu ülesannete ja korraldamise ning rendinormide asjas.

Avalikkude algkoolide seaduse § 32 (RT 46 — 1931) on tähendatud, et maa-alkkoolidele muretsetakse koolitalu suurus, mis võimaldab vähemalt ühe lehma ja hobuse pidamise ning õpetajate ja kooliteenijate aiamaaga varustamise. Seega on seaduseandja tunnustanud, et maa-alkkoolil, kus õpivad põllupidajate ja üldse nende kodanikkude lapsed, kes saavad oma eluülalpidamise kas täielikult või osaliselt põllupidamisest, peab olema koolitalu, et kool seisaks elule lähemal ja suudaks täita neid ülesandeid, mis on tema peale pandud noorsoo kasvatus ja ühiskondlikule elule ning majandus-

likule tegevusele ettevalmistuse alal. Samuti selgub algkoolide maksvatetest õppekavadest ja nende seletusekirjast, et koolitalu on nõuetav õpetuslikkude ja kasvatuslikkude ülesannete edukaks täitmiseks. Kooliaed on aga otseselt tarvilik maa-alkkooli asutis või õppevahend, nagu see on ka juba üksikasjalisemalt selgitatud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi 1922 a. 13. jaanuari ringkirjas nr. 2180 (Hariduseala korraldus, lehek. 65) ja 1932 a. 5. oktoobri ringkirjas nr. 31923 (HSMT 7 — 1932). Kooliaia korraldamine ja edendamine ei ole aga võimalik ilma koolitaluta.

Kõigist neist asjaoludest selgub, et koolitalu on maa-alkkooli juures ette nähtud kooli ja seal õppiva noorsoo huvides, ta on kooli asutis. Ühtlasi on koolitalu maa-alkkoolide juures ette nähtud õppejõudude ja kooliteenijate huvides, mis nähtub otseselt Avalikkude algkoolide seaduse § 32, sest selle paragrahvi järgi antakse koolitalu kasutamiseks koolijuhatajale ja vastav osa aiamaana õpetajatele ja kooliteenijatele.

Sellest järeldub aga, et koolitalu korraldamise ja edendamise eest tuleb kõigiti hoolt kanda. Koolitalud peaksid kujunema eeskujulikkudeks majapidamiseks. See on aga võimalik siis, kui koole ülalpidavad vallaomavalitsused kui ka koolide hoolekogud loovad nende arendamiseks soodsad tingimused ja rahuldavad nende kasutajate õigustatud nõudeid ning kui nende kasutajad- õppejõud töötavad nende majapidamiste edendamise alal huvi ja armastusega.

Et koolitalude alal on seni kohati ette tulnud arusaamatusi ning et kaasa aidata koolitalude otstarbekohasele edendamisele, teeb Hariduse- ja sotsiaalministeerium Avalikkude algkoolide seaduse §§ 30, 31, 32, 80 ja 92 (RT 46 — 1931) ja Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse §§ 20 ja 23 (RT 28 — 1929) põhjal järgmised korraldused:

1. Maa-alkkoolide ülalpidajad-vallaomavalitsused on kohustatud muretsema igale maa-alkkoolile koolitalu Avalikkude algkoolide seaduse § 32 kohaselt, kasutades selleks kõiki seaduslikke võimalusi, muu seas ka seda võimalust, mis tähendatud Omavalitsuste ja üldkasulikkude organisatsioonide maaga varustamise seaduses (RT 16 — 1931) ja selle seaduse elluviimise määruses (RT 51 — 1931).

Seejuures juhib ministeerium tähelepanu sellele, et Avalikkude algkoolide seaduse § 32 järgi peab koolitalu olema vähemalt nii suur, et ta võimaldaks koolijuhatajale ühe lehma ja hobuse pidamise ning peale selle õpetajate ja kooliteenijate varustamist aiamaaga vähemalt selle paragrahvi teises lõigus tähendatud ulatuses.

2. Vallaomavalitsustel tuleb hoolt kanda koolitalu pidamiseks tarvilikkude hoonete eest, ehitades tarbekorral uusi hooneid, hoides majapidamisele vastavas korras olevad hooned ja teostades õigel ajal kõik tarvilikud remonttööd, kusjuures nende ehitamisel ja ümberhitamisel tuleb täita Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt Ava-

likkude algkoolide seaduse § 30 põhjal maksuma pandud vastavas määruuses ettenähtud nõudeid.

Seejuures teatab ministeerium, et koolitalu põllumajanduslikkude hoonete ehitamine, remonteerimine ja nende korrashoidmine ning kõigi sellel alal tekkivate kulude kandmine on kooliüalpidaja- vallaomavalitsuse otsene ülesanne ja kohustus Avalikkude algkoolide seaduse § 32 põhjal, sest see paragrahv kõneleb koolitalust, talu ei saa aga mõista ilma põllumajanduslikkude hoone-teta. Ka on Riigikohus seletanud, et algkooli põllumajanduslikkude hoonete ehitamine ja korrashoid on kooliüalpidaja ülesanne (Riigi-kohtu Admin. os. juhtnõörina väljakuulutatud otsus nr. 13 — 1925).

3. Koolitalu rent ei või ületada neid norme, mis tähendatud Määruste maareformi teostamiseks §§ 84 — 93 (RT 106 — 1927, RT 45 — 1930).

See koolitalu rendi suuruse reguleerimine on põhjendatud ja tarvilik seepärast, et mõned vallaomavalitsused on võtnud renti koolitalu eest suuremas ulatuses, kui see on tähendatud nimetatud määruuses, mis on aga vastolus Avalikkude algkoolide seaduse §§ 31 ja 32 põhimõtetega ning takistab ka koolitalu kasutajatel õppe-jõududel selle talu majapidamise korraldamist ja edendamist vasta-valt kooli huvidele.

4. Koolihoolekogu ülesandeks on kaasa aidata omalt poolt koolitalu arendamiseks soodsate tingimuste loomisele.

5. Õppejõudude, eriti aga koolijuhataja ülesandeks on arenda-da koolitalu eeskujulikuks majapidamiseks ning vastavaks kooli õpetuslikkudele ja kasvatuslikkudele ülesannetele.

Hariduse- ja sotsiaalminister H. Kukke.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1933 a. 12. jaanuari ringkiri nr. 32499 maa- ning linnakoolivalitsus-tele ja vähemusrahvuste kultuurvalitsustele avalikkude alg-koolide võrgu asjas.

1932/33 kooliaasta andmetest algkoolide kohta on selgunud, et mitmed klassikomplektid, mis kinnitatud koolivõrgus ette nähtud täisarvulistena, töötavad tegelikult õpilaste arvuga alla Av. algkoolide seaduse § 22 ettenähtud miinimumi. Samuti leidub algkoolides teatav arv klassikomplekte, kus õpilaste arv, võrdudes kas miinimumiga või tõustes vähe üle selle, on märksa väiksem koolivõrgus näidatud arvust. Koolivalitsused seletavad õpilaste arvu vähenemist nii ühel kui teisel juhul sellega, et mitmed lapsed, keda arvati koolivõrgu koostamisel teatava kooli õpilasteks, ei ole sellesse kooli ilmunud, ühed oma elukoha muutmise puhul, teised aga koolist hoopis lahku-mise puhul vabanedes koolikohustusest vanuse tõttu, kuigi neil

on koolikursus lõpetamata. Peale tähendatud põhjuste tuleb aga siin arvestada kindlasti ka asjaoluga, et kuna praegu suuremal osal omavalitsustest puuduvad sundmäärused kooliealiste laste registreerimise kohta, siis koolivõrgu koostamisel puuduvad üldse kindlad andmed õpilaste arvu kohta kooliringkondades ja õpilaste arv koolivõrgus näidatakse umbkaudselt.

Silmas pidades, et õpilaste arv klassikomplektis võib seaduse järgi langeda alla miinimumi kuni 15 ainult erandjuhtudel ja ajutiselt ning et klassikomplektid tulevad koostada Av. algkoolide seaduse § 22 toodud õpilaste normaal- või maksimaalarvu piirides, HSM Koolivalitsus teeb algkoolide võrgu reguleerimiseks ja ülaltoodud asjaolude vältimiseks järgmise korralduse:

1. Maa- ning linnavalitsustel tuleb kiires korras, hiljemalt aga 1. aprilliks 1933 a., maksma panna Av. algkoolide seaduse § 12 põhjal sundmäärused koolikohuslike laste registreerimise kohta ja valvata selle järele, et Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi määrus kooliealiste laste nimekirjade kohta (RT 106 — 1922) leiaks täpset täitmist, s.o. et vastavates omavalitsustes korralikult peetaks koolikohuslike laste nimekirjad.

2. Nõutades täpsed andmed õpilaste arvu kohta koolikohuslike laste nimekirjade järgi ja võrreldes neid andmeid koolidelt saadud andmetega, maa- või linnakoolivalitsused teevad nende andmete järgi kindlaks hiljemalt 1. juuniks tarviliku klassikomplektide arvu igas koolis eelolevaks kooliaastaks, esitades sellest olenevad muudatused koolivõrgus kinnitamiseks Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile Av. algkoolide seaduse § 21 ettenähtud korras.

3. Klassikomplektide koostamisel tuleb arvestada ainult koolikohuslike lapsi ja klassikomplektid tulevad koostada Av. algkoolide seaduse § 22 toodud õpilaste normaal- või maksimaalarvu piirides.

4. Et õpilaste arv klassikomplektis võib langeda Av. algkoolide seaduse § 22 põhjal alla miinimumi kuni 15 ainult erandjuhtudel ja ajutiselt, siis tuleb maa- või linnakoolivalitsustel niisugustel juhtudel küsida klassikomplektide eksisteerimiseks koolivõrgus Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi luba. Ilma selle loata ei ole õigustatud riigi summadest palga maksmine õppejõule tähendatud klassikomplektis.

Hariduse- ja sotsiaalminister H. Kukke.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse 1933 a. 12. jaanuari ringkiri nr. 32373 õppeasutistele kodutööstuse oskuse arendamise asjas.

Suuremal osal algkooli kursuse lõpetajaist ei ole võimalik jätkata õppimist täienduse-, kesk- või kutsekoolis, sellepärast tuleb

nende lõpetajate suhtes pidada eriti tähtsaks enesearendamise tööd. Enesearendamine võib teostuda eduga aladel, mille vastu tuntakse huvi, ja peaks teostuma eeskätt aladel, mis on tarvilised seoses lõpetaja kujuneva elukutselise tegevusega. Nendeks viimasteks osutuvad mitmesugused kodutööstuse alad — puu-, metalli-, vitsa- ja teised tööd, tikandus, silmuskudumine, heegeldamine, õmblemine, kangakudumine, mänguasjade ja mitmesuguste kodukaunistamise esemete valmistamine j. m.

Enesearendamine kodutööstuse aladel võib olla küllalt tulus ja kasulik ka täienduse-, kesk- ja kutsekooli lõpetajaile — viimastel peamiselt oskuses, mis ei ole olnud peamineks kutsekoolis. Igal enesearendajal võib ju töö sügavus olla erisugune. Kõigil, eriti aga neil, kelle kooliharidus piirdub algkooliga, on selline töö suureks kasvatuslikuks teguriks.

Enesearendamine oskuslikkudel aladel vajab organiseerimist kollektiivsel alusel ja süsteemipärast tegevust. Et töötamise organiseerimine satuks õigele alusele, on tarvis, et noortel oleks juhte nende algatusis ja et kujuneks kindlalaadiline kord tegevuse tarvis.

On soovitav, et kutsutaks ellu väljaspool kooli kodutööstuse ringid tegevuse organiseerimise samuti ka ühise töötamise otstarbel — kas mõne haridusliku organisatsiooni toimkonnana või omaette ringina. Hariduslikest organisatsioonidest, kelle toimkonnana kodutööstuse ring oleks mõeldav, võiks näitena nimerada Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse osakondi, noorte maatulunduse klubisid j.m.s.s.

HSM Koolivalitsus pöördub palvega õppeasutiste õppejõudude, eriti oskusainete õpetajate poole — algatada kodutööstuse ringide asutamist ja olla abiks ringi organiseerimisel ning töötamise korraldamisel. Väga tähtis on õppejõudude kaasabi maaoludes, kus enesearendamise võimalused on piiratud. Õppejõududel on täita siin tänuväärt ülesanne. Täiendusekoolide õppejõududel avaneb kodutööstuse arendamisest osavõtuga lai võimalus täiendusekooli mõtte ja tegevuse tutvustamiseks, kuna täiendusekool oma laadilt õige palju võib anda kodutööstuse arendamiseks.

Kodutööstuse ringi põhikirja kava ja võimaluse piirides ka muid juhiseid ringi tegevuseks on Eesti Kodutööstuse Edendamise Kesksele lubanud anda, milleks võib pöörduda kas vahetumalt Kesksele juhatajale poole — Tallinn, Tui t. 12 — või kesksele osakondade poole Narvas, Paides, Pärnus, Tõrvas, Viljandis, Võrus.

Õppejõud, kellel on olnud tahtmist ning huvi ja võimalust kaasa aidata noortele käesolevas ringkirjas avaldatud HSM Koolivalitsuse palve täitmisega, esitavad iga kooliaasta lõpul vastava ringkonna koolinõunikule oma kooli juhataja kaudu ülevaate tegevusest kodutööstuse ringide ja toimkondade alal.

Direktor P. Mägraken.

Algkooliasjade juhataja A. Kuut.

Tallinna pedagoogiumi raamatukogust õppejõududele raamatute väljaandmise kord.

Alus: Pedagoogiumide seaduse §§ 1 ja 35 (RT 43—1931).

§ 1. Tallinna pedagoogiumi raamatukogust antakse raamatuid kasutamiseks kõigile õppejõududele (koolinõunikele, õpetajaile, õpetajaameti kandidaatidele, õpetaja kohustetäitjaile, tunniandjaile ja lasteaednikele ning teistele õppeasutistes õppe- ja kasvatuselal töötavatele isikutele) nende edasiharimise võimaldamiseks oma kutse alal ning enesetäiendamiseks.

§ 2. Tallinnas asuvate õppeasutiste õppejõududele antakse pedagoogiumi raamatukogust raamatuid kasutamiseks õppejõu soovil ja selle õppeasutise vastutusel, kus õppejõud teenistuses on, või õppejõu soovil ja tema usaldatavuse alusel, ilma õppeasutise vastutusest.

Väljaspool Tallinnat asuvate õppeasutiste õppejõud võivad saada pedagoogiumi raamatukogust raamatuid:

1) selle õppeasutise juhataja kirjalikul tellimisel, kus õppejõud teenistuses on;

2) õppejõu omal kirjalikul tellimisel ning vastutusel ilma õppeasutise vahetalitusest, kui pedagoogiumi direktor selle lubatavaks peab.

Õppeasutise juhataja kaudu tellitud raamatute eest vastutab selle õppeasutise juhataja.

§ 3. Pedagoogiumi raamatukogust ei anta kasutamiseks haruldasi raamatuid kui ka neid raamatuid, milliseid vajab pedagoogium oma otseste õpetusliikude ülesannete täitmisel.

Tarbekorral on pedagoogiumi direktoril õigus teha erandeid eelmises lõigus tähendatud korras oma heaksarvamuse järgi.

§ 4. Raamatuid ei anta kasutamiseks neisse õppeasutistesse ja perekondadesse, kus on nakkavaid haigusi. Samuti võib pedagoogiumi direktor keelduda raamatute andmisest neile õppejõududele, kes on korduvalt rikkunud käesoleva korra reegleid või jätnud täitmata pedagoogiumi direktori või pedagoogiumi raamatukogu juhataja seadusepäraseid korraldusi.

Raamatute tellija või kasutaja on kohustatud teatama pedagoogiumile, kui raamat on sattunud perekonda või isiku kätte, kes põeb nakkavat haigust.

§ 5. Õppejõule võib anda pedagoogiumi raamatukogust korraga kuni kolm köidet, välja arvatud pedagoogilist ülesannet täitvad õpetajaameti kandidaadid, kellele võib anda korraga kuni 6 köidet, kui see on tarvilik antud pedagoogilise ülesande täitmiseks.

§ 6. Raamatud antakse kasutamiseks kauemalt kolmeks kuuks, pedagoogilist ülesannet täitvaile õpetajaameti kandidaatidele kauemalt kuueks kuuks. Raamatu tarvitamist võib pikendada, kui pole vahepeal sisse tulnud nõudmist mõne teise isiku poolt.

§ 7. Raamatud antakse kasutamiseks tasuta. Raamatute saatmise kulud õppejõule kannab pedagoogium, kuna raamatute tagasisaatmise kulud kannab õppejõud.

§ 8. Kui õppejõud on hoidnud oma käes raamatuid üle § 6 alusel lubatud tähtaja, siis tuleb tal maksta pedagoogiumi raamatukogu kasuks trahvi kolm senti iga kõite pealt iga viivitatud päeva eest.

§ 9. Kui raamat on kasutamisel rikutud, siis tuleb õppejõul maksta tasu pedagoogiumi raamatukogu hindamise järgi. On rikked nii suured, et raamat ei ole kõlvuline vastuvõtmiseks raamatukogusse, või kui raamat kaotatud, samuti kui raamatut ei saadeta tagasi pärast kahekordset meeletulest, siis on õppejõud kohustatud tasuma pedagoogiumi raamatukogule raamatu hinna kuni kahekordses suuruses.

§ 10. Trahvirahad, maksud raamatute rikkumise eest ning rikutud või kaotatud raamatu hinna on õppejõud kohustatud tasuma pedagoogiumi raamatukogule hiljemalt seitsme päeva kestusel pärast vastava arve või kirja saamist raamatukogult.

Kui aga õppejõud ei tasu neid summasid, siis peetakse need summad kinni õppejõu palgast, milliseks kinnipidamiseks õppejõud annab vastava kirjaliku kohustuse — lubaduse pedagoogiumi raamatukogu kasutamisele asumisel.

Pedagoogiumi kirjas nende summade õppejõu palgast kinnipidamise asjas tähendatakse üksikasjaliselt nende summade nimetus ja suurus, eraldi iga summa kohta, ning nende summade alused, nagu kaotatud raamatu pealkiri ja hind inventariraamatu järgi, trahviraha viivitatud päevade arvu järgi j.t. See kiri saadetakse selle õppeasutise ülalpidajale, kus õppejõud teenistuses on, tarbekorral selle õppeasutise juhataja kaudu, ning kirjale lisatakse juurde ärakiri tähendatud kirjalikust kohustusest-lubadusest.

§ 11. Enne käesoleva korra § 5 alusel antud raamatute tagasi-toimetamist ning nende kasutamisel tekkinud tasude (§ 10) õiendamist ei anta õppejõule raamatukogust uusi raamatuid. Samuti ei anta raamatukogust välja raamatuid õppeasutiste nende juhatajate tellimisel, kellel varem tellitud ja üle aja viibinud, rikutud või kaotatud raamatute asjas tekkinud tasuküsimused on veel lahendamata pedagoogiumi raamatukoguga.

§ 12. Lähemad juhendid pedagoogiumi raamatukogust õppejõududele raamatute väljaandmise kohta paneb maksma pedagoogiumi direktor pedagoogiumi õppenõukogu ettepanekul.

Tallinnas, 13. jaanuaril 1933 a. Nr. 32391.

Hariduse- ja sotsiaalminister H. Kukke.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Hariduse- ja sotsiaalministri juhtnõõrid odavahinnalise rukki müügi kohta puudustkannatajate abistamiseks.

§ 1. Vabariigi Valitsuse poolt omavalitsustele alandatud hinnaga müüa lubatud rukkid võib kasutada käesolevates juhtnõõrides tähendatud korras järgmiselt:

1) anda toetusena (juhtnõõride §§ 3—6 alusel) kõigile puudustkannatajatele, kes õigustatud Hoolekande seaduse alusel ülalpidamist või toetust saama (lapsed, raugad ja teised alaliselt töövõimetud, kodakondsuseta isikud j.n.e.) ja

2) müüa (juhtnõõride §§ 7—10 alusel) alandatud hinnaga omavalitsuse piirkonnas asuvatele töötutele ja teistele väheste sissetulekutega kodanikkudele, kes ei suuda enda ja oma perekonnaliikmete ülalpidamiseks rukkid turuhinnaga osta.

§ 2. Rukkid müüakse omavalitsustele riigi rukkiladudest hinnaga seitse (7) senti ühe kilogrammi rukki eest. Rukkihind tuleb maksta Eesti Panga kohalikku osakonda (ülekanadmiseks E. P. Tallinna osakonda Majanduseministeeriumi jooksvale eriarvele nr. 875) enne rukki vastuvõtmist riigi rukkilaost.

Rukki veo ja ümbertöötamise kulud kannavad rukkiostjad. Ostetava rukki veoks raudteel alandatud tariifi järgi (Vabariigi Valitsuse otsus 28. IX. 32, prot. 93 p. 5) tuleb rukkiostjatel pöörduda Majanduseministeeriumi poole vastava tunnistuse saamiseks.

§ 3. Puudustkannatajatele, kes hoolekande korras paigutatud omavalitsuste kinnistesse hoolekande-asutistesse või kes saavad tasuta toitu omavalitsuste poolkinnistes hoolekande-asutistes või toitluspunktides, antakse käesolevate juhtnõõride § 1 tähendatud rukkist valmistatud leiba tarviduse piirides. Teistele puudustkannatajatele, kes saavad toetust lahtise hoolekande korras, võib anda sellest rukkist valmistatud leiba või leivajahu ühe toetuse saaja kohta päevas: leiba — nelisada (400) grammi või leivajahu — kolmsada viiskümmend (350) grammi.

§ 4. Toetuse andmise korral laenu (H. S. § 94) võib toetuseandja toetuselaenu saajatelt nõuda tagasi tegelikke kulusid, mis toetuseandja vastava hulga rukki ostmiseks, ümbertöötamiseks ja veokuludeks on välja andnud.

§ 5. Lahtisel hoolekandel olevate puudustkannatajate leivaga või leivajahuga varustamist võivad omavalitsused korraldada vahetult või kokkuleppel kohalikkude heategevate organisatsioonidega ja asutistega, kes hoolealuseid tegelikult ülal peavad või toitlustavad.

Heategevate organisatsioonide poolt ülalpeetavate hoolekande asutiste hoolealuste või nimetatud organisatsioonide poolt sisse seatud toitluspunktides toitlustatavate puudustkannatajate varustamiseks leivaga võib vastav omavalitsus anda rukkid tasuta või sisse nõuda vastavalt organisatsioonilt tegelikke kulusid, mis omavalitsus antud rukki ostmiseks, ümbertöötamiseks ja veokuludeks on kannud.

§ 6. Eelmises (5) paragrahvis tähendatud rukki kasutamist kontrollib omavalitsus, kes rukkid heategeva organisatsiooni või asutise korraldusse annab.

§ 7. Käesolevate juhtnõrde § 1 p. 2 tähendatud rukkid võivad omavalitsused müüa töötutele, kaluritele ja teistele osaliselt puudustkannatajatele, kes soovivad § 2 tähendatud hinnaga rukkid osta. Rukki veo- ja ümbertöötamise kulud tasuvad rukki saajad.

§ 8. Rukki saamiseks tuleb soovijatel anda kohalikule linna-, alevi- või vallavalitsusele sooviavaldus, milles tähendatud: 1) soovija täielik nimi, 2) tema tegelikule ülalpidamisele kuuluvate perekonnaliikmete arv ja 3) soovitava rukki hulk.

Omavalitsus, kes nimetatud sooviavalduse saab, kontrollib sooviavalduses tähendatud andmeid ja esitab sooviavalduse Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile ühes oma arvamiseega, kas isik, kes rukki saamiseks soovi avaldanud, on osaliselt puudustkannataja, kes ei suuda turuhinnaga leivavilja osta.

§ 9. Eelmises (8) paragrahvis tähendatud sooviavaldust omavalitsuselt saades teeb Hariduse- ja sotsiaalministeerium korralduse rukki väljaandmiseks, arvutades ühe rukkisaaja ja iga ta ülalpidamisele kuuluva perekonnaliikme kohta kuni 400 gr päevas.

§ 10. Rukki hinna ja rukki ümbertöötamise- ning veokulud tasuvad rukkisaajad kohalikule omavalitsusele viimase poolt määratud korras, kusjuures tuleb võimalikult arvestada rukkisaajate maksuvõimalusi.

Rukki kohale toimetamist ja rukkisaajatele välja andmist korraldab kohalik omavalitsus, kui sama omavalitsuse ja mõne kohapealse eraorganisatsiooni vahelise kokkuleppe kohaselt see ei ole nimetatud organisatsiooni kohustuseks. Isikud, kellele antakse juhtnõrde § 1 p. 2 tähendatud rukkid, ei tohi saadud rukkid edasi müüa.

Tallinnas, 14. jaanuaril 1933 a. Nr. 4321.

Dr. A. Mõttus,
Hariduse- ja sotsiaalministri eest.

KINNITUSNÕUKOGU 1932 A. 73. DETSEMBRI ÜLDKOOS- OLEKU OTSUSED.

Kinnitatud Hariduse- ja sotsiaalministri poolt 1932 a. 21. dets.

I.

Tallinna ühise haigekassa järeleküsimine 30. VII. 32 a. nr. 4845
Tööst. töö sead. § 318 p. 3 tõlgitsemise asjas.

Tallinna ühine haigekassa on pööranud Kinnitusnõukogu poole järelepärimisega

1) kumb tekst on õigem, kas eestikeelne tõlge T.T.S. III peat. § 318 p. 3, kus on öeldud, et „..... peakoosolekul on õigus otsustada, et päevade hulka, mille eest abiraha maksetakse, võib arvata ka pühi ja neid päivi, mil ettevõttes töö seisab.....“ või venekeelne tekst „..... i prasdniki i dni pererõva v rabotah predprijaatija“, kusjuures viimane tähendavat mitte töö seisakut, vaid töö vaheaega ja 2) missuguseid päevi tuleb mõista tööseisaku all, kas päevi, mil ettevõttes töö seisab, inventuuri tegemise või mõnel muul kindlaksmääratud ja tööliste ette teatatud päeval, või kuulub selle mõiste alla ka see aeg, kui vabrik töötab ainult 2, 3 või 4 päeva nädalas või hoopis oma ukseid suleb, kas paariks nädalaks, kuuks või pikemaks ajaks.

Asja arutanud, leiab Kinnitusnõukogu:

1. Tekkivate arusaamatuste puhul seaduse teksti käsitamisel mitte originaalis vaid tõlkes tuleb autentseks pidada Tööstusliku töö seadustiku III, IV ja VII peatüki käsitamisel venekeelset teksti.

2. Seletuskirjas seaduse teksti juurde (v. Litvinov-Falinski lhk. lhk. 117 ja 118) on tähendatud: „..... p.p. 2 ja 3 on ette nähtud tööliste jaoks tihti väga soovitatav õigus anda abirahasid ka enne neljandat haiguse päeva, samuti ka pühade ja üldse päevade eest, mil töö käitises katkestatud (dni pererõva). Selle kohta tuleb tähendada, et haiguste puhul antava abiraha eesmärgiks on võimaldada töölistele teatavat osa sellest töötasust, mille ta kaotas haiguse tõttu. Selle töötasu arvestamise viisi suhtes annab seadus lähemad seletused (§§ 267, 321, 322). Sealjuures neil juhtudel, kui kassa poolt on otsustatud kinnitusmaksu võtta päevapalgast, mis välja arvatakse ainult tööpäevade arvu järgi, neid abirahasid antakse ka ainult tööpäevade eest. Kuid küllaldaste varaliste jõudude olemasolul ja kassaliikmete sellekohasel soovil ei või takistusi olla selleks, et abirahasid antaks näidatud juhtudel ka pühapäevade ja päevade eest, mil käitise töö on katkestatud, kooskõlas peakoosoleku poolt selle küsimuse kohta antud määrustega.....“.

Nii siis on seaduse järgi küsimuse lahendamine, missuguste töö katkestuse päevade eest haiguse abirahasid maksetakse, antud täielikult peakoosoleku otsustada, kuigi see haigekassa peakoosoleku õigus ei või omada absoluutset piiramatust. Et vastavate peakoosolekute otsustega ei rikutaks „töö-katkestamise“ põhimõtet, on Kinnitusnõukogu selleks annud vastava seletuse.

Nimelt on Kinnitusnõukogu üldkoosolek 20. oktoobril 1928 a. p.p IV all seletanud, et „..... töö katkestuse all tuleb mõista ikkagi neid juhuseid, mil ettevõtte töö ajutiselt katkeb, näit. tuleõnnetuse, masinate rikke, veeõnnetuse, katelde puhastuse, remondi j.n.e. tõttu, ilma et töölistel käitise teenistusest oleksid vallandatud. Mingil tingi-

musel ei saa aga Tööst. Töö Sead. § 318 p. 3 käsitada neil juhtudel, mil ettevõtte tegevus seisma jääb ja töölisel töölt vallaandakse.....“.

Mis puutub Tallinna ühise haigekassa järelepärimises näidatud juhusesse, kus käitis töötab nädalas vaid 2, 3 või 4 päeva, siis tuleb selle kohta tähendada, et eeltoodud nähe ei kuulu kuidagi viisi töö katkestuse mõiste alla, vaid sellele tuleb vaadata kui normaalsele töötamisele antud käitises. Ka ei kuulu katkestuse mõiste alla käitise sulgemine teatava aja kestel, sest see pole töö katkestus, vaid seisak.

Ülaltoodut arvesse võttes Kinnitusnõukogu Tööstusliku töö seadustiku III peat. § 272 ning Kinnitusnõukogu seaduse §§ 1 ja 12 p. 2 põhjal otsustab: anda Tallinna ühisele haigekassale tema järelepärimise peale 30. juulist 1932 a. nr. 4845 ülaltoodud seletus.

II.

4. jaoskonna tööinspektori kinnitusameti järeleküsimine 27. juunist 1932 a. nr. 570 T.T.S. § 309 p. 1 ja p. 2 ja § 312 tõlgitsemise asjas.

4. jaoskonna tööinspektori ringkonna kinnitusamet 22. juunil 1932 a. on läbi vaadanud Pärnu ühishaigekassa volinikkude peakoosoleku protokoll ja leidnud selles järgmise otsuse: „Kui haigele samuti ka sünnitajale haiguse ajal palk ettevõttes edasi maksetakse, siis haigekassa poolt abiraha ei makseta“. Samasisulise otsuse on teinud ka Viljandi ühishaigekassa volinikkude peakoosolek.

Kinnitusamet, läbi vaadates järelevalve korras ettetoodud otsused, on otsustanud pöörata Kinnitusnõukogu poole seletuse saamiseks küsimuse kohta, kas haigekassal on õigus keelduda haiguse-abiraha kui ka sünnituse abiraha maksmisest neil juhtudel, mil kassaliikmed küll töölt ära on olnud, kuid käitisel töötasu edasi saanud.

Asja arutanud, leidis Kinnitusnõukogu:

Tööstusliku töö seadustiku § 309 p.p. 1 ja 2 kõnelevad:

„Haigekassad annavad kassaliikmetele abiraha:

1) haiguse korral või õnnerusjuhtumise läbi tekkinud vigastuse puhul, kui nende tagajärjeks töövõime kaotus;

2) sünnituse korral — raskejalgsetele ja sünnitajatele.....“.

Eeltoodud redaktsioonist võiks nagu järeldada, et haiguse ja sünnituse korral abiraha maksmiseks on haigekassal vaid üks alus: isiku töövõimetus, kusjuures muud asjaolud, nende seas ka palga edasisaamine käitisel ei oma nagu mingisugust tähtsust. Kinnitusnõukogu arvates ei saa aga piirduda kõnesoleva paragrahvi tekstiga ja antud redaktsiooniga kitsamas mõttes. Haiguskindlustuse põhimõtteks ei ole mitte toetada abirahade näol kassaliikmeid, kes on töövõimetus, vaid toetuse andmise põhjuseks on asjaolu, et kassaliige töövõimetus tõttu on kaotanud sissetuleku. Analoogiline seletus käib ka sünnitajate ja raskejalgsete kohta. Seaduseandja on

nähtavasti ka sellega arvestanud ja silmas pidanud, et käitise valdajal on võimalus vallandada haigestunud kassaliiget (v. T.T.S. 2 jaotus 1 peat. § 62 p.p. 2 ja 5). Veel enam leiab eeltoodud seisukoht kinnitust seleruskirjas seaduse eelnõu juurde (v. Litvinov-Falinski lhk. 110), mis lausub: „.... Haigused ja vigastused, mis ei tekita töövõimetust, sellega ka tööpalga kaotust, ei anna abiraha saamiseks õigust....“. Siinjuures tuleb silmas pidada, et palga edasisaamise tunnuseks on asjaolu, kui käitise poolt kassaliikme töötasu on näidatud T.T.S. § 280 ettenähtud teadaande lehes, või käitise valdaja või juhataja poolt mõnel muul viisil tõestatud. On aga kassaliikmele tema haiguse ajal käitise valdaja või juhataja poolt antud toetust või kingitust, siis ei võta niisugune toerusesaamine õigust haigekassa poolt antava haiguse abiraha peale.

Ülaltoodut arvesse võttes Kinnitusnõukogu Tööstusliku töö seadustiku III peatüki § 272 ja Kinnitusnõukogu seaduse §§ 1 ja 12 p. 2 põhjal otsustab: anda 4. jaoskonna tööinspektori ringkonna kinnitusalale tema järelepärimise peale 22. juunist 1932 a. eeltoodud selerus.

III.

Tallinna ühise haigekassa järeleküsimine 30. sept. 1932 a. nr. 6433 haigekassa teenijate palkamise ja vallandamise asjus.

Tallinna ühise haigekassa juhatus on pööranud Kinnitusnõukogu poole seletuse saamiseks järgmistes küsimustes:

1. Kas haigekassa juhatuse otsuste peale teenijate palkamise ning vallandamise asjus võib peakoosolekule kaevata Tööst. töö seadustiku § 350 p. 5, § 358 ja Tallinna ühishaigekassa põhikirja § 50 p. e ning § 91 põhjal?

2. Kas peakoosolek võib neis asjus tehtud juhatuse otsuseid muuta ja ise teenijaid vallandada ehk teenistusse palgata.

3. Ja kui võib, — kas peab ikkagi juhatus sarnaste teenijate poolt kuriteoliselt kõrvaldatud haigekassa varanduste ning rahasummade ehk teiste seadusevastaste tegude eest vastutust kandma, või langeb sel puhul kõik vastutus peakoosoleku peale.

Eeltoodud küsimuste sisu ja peasiht on koondunud küsimusse nr. 3 ja on nähtavasti tingitud varemalt selles asjas tekkinud arusaamatustest.

Omalt poolt Tallinna ühise haigekassa juhatus arvab, et eeltoodud küsimustes ei saaks ja ei tohiks peakoosolek juhatuse tegevusse end segada, sest kogu vastutus kassa teenijate korraliku ja seadusepärase tegevuse eest lasuvat mitte peakoosoleku, vaid juhatuse ees. Seda väidet kinnitavat ka haigekassa põhikirja § 74 p. i, mille järgi kassateenijate palkamine ja vallandamine on juhatuse ülesandeks. Juhatus otsused kassateenijate kohta olevat lõpulikud, sest

kassateenijatel olevat õigus esitada peakoosolekule kaebusi vaid neis asjus, mis neid puudutavad, kui kassaliikmeid. Viimane väide nagu leiaks kinnitust ka T.T.S. III peat. § 350 p. 5, mis nägevat ette vaid kassaliikmete poolt juhatuse tegevuse vastu esitatud kaebuste arutamist peakoosolekul. Haigekassa teenijate vahekord haigekassaga on teenistusvahekord, mis korraldatav ja reguleeritav B.E.S. määrus-tega ja kõik arusaamatused sel alal, samuti vastastikku nõudmised kuuluvad kohtu võimupiirkonda, mitte peakoosoleku kompetentsi.

Aruandja ettekannet ära kuulates ja asja arutanud leidis Kinnitusnõukogu:

Esitatud küsimuste lahendamisel on oluline tähtsus küsimusel: kas tuleb vaadata peakoosoleku ja juhatuse peale kui kahe iseseisva haigekassa valitsemise võimu teostava organi peale, kellel mõlemal eri funktsioonid, või tuleb neid oragineid võtta analoogiliselt riikliku valitsemise süsteemiga, kus üks on seaduseandja ja teine täidesaatev võim. Jälgides T.T.S. III peatüki kuuendat jagu, peab arvamine kalduma viimase väite kasuks, kusjuures mõõduandvateks asjaoludeks on:

1. Juhatuse organiseerimine ei sünni väljaspool peakoosolekut, vaid peakoosoleku poolt (§ 346); seega võib juhatuse tegutseda vaid peakoosoleku usaldusel.

2. § 350 ettenähtud peakoosoleku funktsioonide loetluse peale ei tule vaadata kui peakoosoleku funktsioonide piiratusle, vaid kõnesolev paragrahv määrab kindlaks, missugused küsimused ilmingimata peavad kuuluma peakoosoleku otsustamisele.

Kui sama paragrahvi lõpul on tähendatud, et peale selle kuuluvad peakoosoleku võimupiiri kõik asjad, mis seaduse või põhikirja järele juhatuse kohuseks ei ole tehtud, siis ei ole see jällegi peakoosoleku võimu piiramine, vaid laiendamine, kuna peakoosolek, kes ju põhikirjade maksmapanija, võib oma õigustest osa loovutada juhatusele, tehes temale kohuseks otsustada teatavaid asju. Niisugune kohustuste pealepanemine ei võta aga milgil tingimisel peakoosolekult õigust neis asjus kaasa rääkida.

3. T.T.S. § 358 järgi võib juhatuse otsuste peale edasi kaevata haigekassa peakoosolekule. See paragrahv ei sisalda mingit kitsendust. Edasikaebuse õiguse omavad nähtavasti seega kõik juriidilised ja füüsilised isikud, kelle huvid haigekassa juhatuse otsustega on riivatud.

4. On haigekassa peakoosolek mitte üksi vastutav nende otsuste eest, mis tehtud tema enda poolt, vaid ka juhatuse tegevuse eest (§§ 365 — 371).

Neil asjaoludel jõuab Kinnitusnõukogu arvamisele, et haigekassa juhatuse õiguste kohta kassateenijate palkamise asjus ei seaduses ega põhikirjas pole maksuma pandud olukorda, nagu ei võiks peakoos-

olek selles küsimuses kaasa rääkida. Sellepärast tuleb Tallinna ühise haigekassa poolt esimeseks ülesseatud küsimusele vastata jaatavalt.

Mis puutub 2-se küsimusse, siis tuleb tähendada, et T.T.S. § 357 järgi on haigekassa asjade valitsemine juhatuse ülesandeks. Seega ka haigekassa peakoosolekute otsuste täitmine. On ju loomulik, et kui peakoosolek teeb otsuse teenija vallandamise asjus, siis selle viib täide juhatus, kuigi tavaliselt peakoosolek kedagi vallandama ega palkama ei hakka, vaid avaldab juhatusele vastavat soovi. Kui juhatus või mõned tema liikmed ei pea võimalikuks täita peakoosoleku soovi, siis neil ka ametist lahkuda tuleb. Ei tee aga juhatus tervikus või tema liikmed niisugust järeldust ja asuvad peakoosoleku otsuse täitmisele, lasub juhatuse peal järelevalve nende teenijate tegevuse üle kui ka nende teenijate tegevuse juhtimise kohustus. Tallinna ühise haigekassa juhatuse arvamine (küs. 3), nagu vastutaks juhatuse liikmed teenijate kõigi tegude eest, on vildak, sest nii juhatuse liikmed kui ka ametnikud vastutavad oma tegude eest kõige pealt ikka ise. Juhatuse liige vastutab teenija tegude eest siis, kui tema, kui juhatuse liige, ei täitnud oma ülesannet kassateenija tegevuse järelevalve alal, mille tõttu juhatuse liikme tegevusetuse tõttu võimaldus kuritarvitust või muu seaduse rikkumine, s.t. juhatus vastutab kahjude eest haigekassa ees ainult siis, kui ta oma tegevusega seadusega tema peale pandud kohustusi on rikkunud.

Ülaltoodut arvesse võttes Kinnitusnõukogu T.T.S. III peat. § 272 ja Kinnitusnõukogu seaduse § 1 ja § 12 p. 2 põhjal otsustab: anda Tallinna ühisele haigekassale tema järelepärimise peale 30. sept. 1932 a. nr. 6433 ülaltoodud seletus.